

SPRAWOZDANIE
Z REALIZACJI PROGRAMÓW POLITYKI
ZDROWOTNEJ W 2020 ROKU

Wydział Zdrowia, Spraw Społecznych i PFRON
Starostwa Powiatowego w Tczewie

Tczew, luty 2021 r.

Spis treści

WPROWADZENIE.....	4
REALIZACJA POWIATOWYCH PROGRAMÓW POLITYKI ZDROWOTNEJ	4
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	4
POWIATOWY PROGRAM PROFILAKTYKI ZAKAŻEŃ WIRUSEM BRODAWCZAKA LUDZKIEGO HPV „CHRONIĘ ŻYCIE PRZED RAKIEM”	6
Cele programu.....	6
Rodzaj szczepionki użytej w programie.....	6
Działania informacyjno-promocyjne	6
Szczepienia ochronne przeciw zakażeniom wirusem HPV.....	7
Zgłaszalność do programu.....	8
Podsumowanie realizacji programu.....	9
RECEPTA NA RAKA – PROGRAM WCZESNEGO WYKRYWANIA RAKA PŁUC WŚRÓD MIESZKAŃCÓW POWIATU TCZEWSKIEGO.....	11
Cele programu.....	11
Działania informacyjno-promocyjne	11
Działania edukacyjne.....	11
Badania przesiewowe w kierunku raka płuc	11
Podsumowanie realizacji programu.....	13
POWIATOWY PROGRAM ZWALCZANIA OTYŁOŚCI I NADWAGI „CZAS NA ZDROWIE”	15
Cele programu.....	15
Działania informacyjno-promocyjne	16
Zajęcia i spotkania promujące zdrowy styl życia.....	16
Terapia otyłości	17
Podsumowanie realizacji programu.....	18
WSPÓŁUDZIAŁ W REALIZACJI REGIONALNEGO PROGRAMU POLITYKI ZDROWOTNEJ WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO.....	21
REALIZACJA PROJEKTÓW DOFINANSOWANYCH ZE ŚRODKÓW EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO.....	22
ELIMINOWANIE ZDROWOTNYCH CZYNNIKÓW RYZYKA, WYSTĘPUJĄCYCH W MIEJSCU PRACY, NA OBSZARZE POWIATU TCZEWSKIEGO.....	22
Informacje ogólne	22
Cele projektu	23
Zaplanowane działania.....	23

STOP CUKRZYCY – PROGRAM PROFILAKTYKI CUKRZYCY TYPU 2 NA TERENIE POWIATU TCZEWSKIEGO	24
Informacje ogólne	24
Cele projektu	24
Zaplanowane działania	24
Przeprowadzone działania	25
WSPIERANIE ZADAŃ Z ZAKRESU PROMOCJI I OCHRONY ZDROWIA	25
PODSUMOWANIE.....	27

WPROWADZENIE

W roku sprawozdawczym zadania z zakresu promocji i ochrony zdrowia realizowane były poprzez:

- 1) realizację powiatowych programów polityki zdrowotnej;
- 2) współudział w realizacji regionalnego programu polityki zdrowotnej Województwa Pomorskiego;
- 3) realizację projektów partnerskich dofinansowanych ze środków europejskiego funduszu społecznego (EFS);
- 4) wspieranie zadań z zakresu promocji i ochrony zdrowia.

Koszt realizacji powyższych działań, z wyłączeniem projektów partnerskich dofinansowanych ze środków EFS oraz wkładu finansowego i osobowego organizacji do zadań z zakresu promocji i ochrony zdrowia, stanowił kwotę 558 138,90 zł, w tym sfinansowaną ze środków własnych Powiatu 419 043,19 zł, z udzielonych dotacji celowych z pięciu gmin powiatu 104 660,00 zł, z dotacji celowej NFZ 8 415,00 zł, ze środków Województwa Pomorskiego 23 379,94 zł oraz wkład organizacji pozarządowych do działań edukacyjnych przeprowadzonych w ramach programów polityki zdrowotnej 2 640,77 zł.

Wartość projektów partnerskich dofinansowanych ze środków EFS stanowi kwotę 2 175 450,71 zł, w tym dofinansowanie z EFS 2 066 678,17 zł (wartość dofinansowania dla Powiatu 347 086,82 zł, dla Partnera 1 719 591,35 zł).

REALIZACJA POWIATOWYCH PROGRAMÓW POLITYKI ZDROWOTNEJ

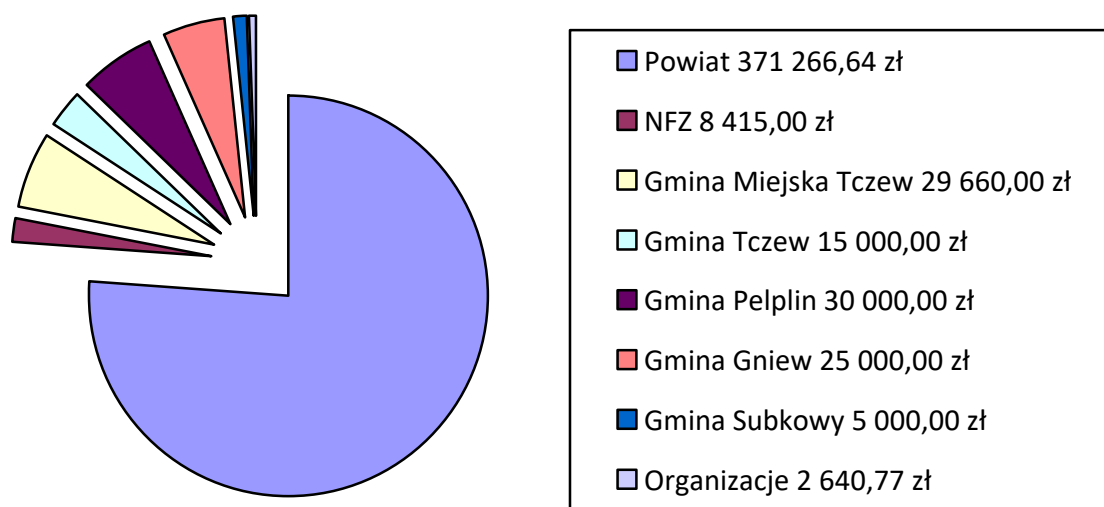
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

W roku sprawozdawczym realizowano trzy programy polityki zdrowotnej, w tym:

- 1) Powiatowy Program Profilaktyki Zakażeń Wirusem Brodawczaka Ludzkiego HPV „Chronię życie przed rakiem”, przyjęty do realizacji na lata 2018 – 2022 uchwałą Nr XXXI/231/2017 Rady Powiatu Tczewskiego z dnia 27 czerwca 2017 r.;
- 2) Receptę na raka – program wczesnego wykrywania raka płuc wśród mieszkańców powiatu tczewskiego, przyjęty do realizacji na lata 2016 – 2020 uchwałą Nr XIX/135/2016 Rady Powiatu Tczewskiego z dnia 28 czerwca 2016 r.;
- 3) Powiatowy Program Zwalczania Otyłości i Nadwagi „Czas na zdrowie”, przyjęty do realizacji na lata 2016 – 2020 uchwałą Nr XX/141/2016 Rady Powiatu Tczewskiego z dnia 30 sierpnia 2016 r.

Powyższe programy zostały pozytywnie zaopiniowane przez Prezesa Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji.

Na realizację ww. programów w roku sprawozdawczym wydatkowano kwotę 486 982,41 zł, programy finansowane były ze środków Powiatu Tczewskiego, pięciu Gmin, NFZ oraz dwóch organizacji pozarządowych.

Wykres 1. Źródła finansowania powiatowych programów polityki zdrowotnej w 2020 roku.

Szczegółowe informacje dotyczące źródeł finansowania przedstawiono w tabeli poniżej.

Lp.	Źródło finansowania programów	Skrócona nazwa programu			Łączna wartość
		Chronię życie przed rakiem	Recepta na raka	Czas na zdrowie	
		zł	zł	zł	
1.	Środki własne Powiatu Tczewskiego	315 545,64	6 700,00	49 021,00	371 266,64
2.	Dotacja celowa z NFZ	0,00	8 415,00	0,00	8 415,00
3.	Dotacja celowa z Gminy Miejskiej Tczew	20 000,00	9 660,00	0,00	29 660,00
4.	Dotacja celowa z Gminy Tczew	11 856,00	705,00	2 439,00	15 000,00
5.	Dotacja celowa z Gminy Pelplin	25 296,00	2 025,00	2 679,00	30 000,00
6.	Dotacja celowa z Gminy Gniew	23 913,00	255,00	832,00	25 000,00
7.	Dotacja celowa z Gminy Subkowy	3 902,00	0,00	1 098,00	5 000,00
8.	Wkład finansowy i osobowy Stowarzyszenia Terapii i Profilaktyki Szkolnej "Przemiana"	0,00	600,77	900,00	1 500,77
9.	Wkład finansowy i osobowy Stowarzyszenia Promocji Zdrowego Stylu Życia "Jestem Ważny"	0,00	0,00	1 140,00	1 140,00
Razem:		400 512,64	28 360,77	58 109,00	486 982,41

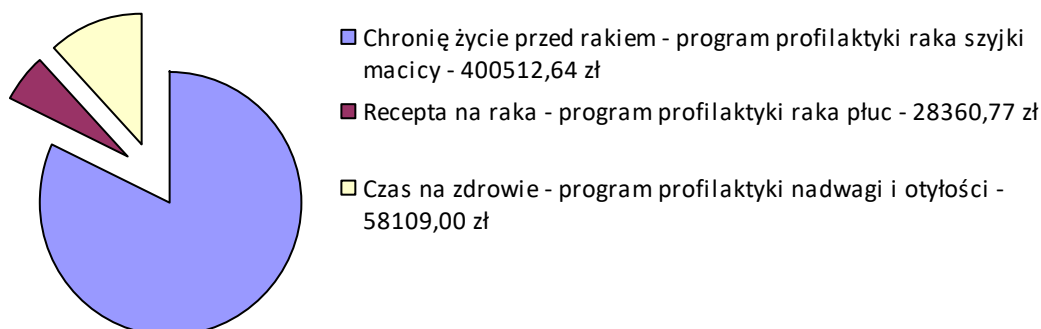
* Powiatowy Program Profilaktyki Zakażeń Wirusem Brodawczaka Ludzkiego HPV „Chronię życie przed rakiem”.

** Recepta na raka – program wczesnego wykrywania raka płuc wśród mieszkańców powiatu tczewskiego.

*** Powiatowy Program Zwalczania Otyłości i Nadwagi „Czas na zdrowie”.

Tabela 1. Źródła finansowania programów polityki zdrowotnej w 2020 roku.

W roku sprawozdawczym, jak i w latach poprzednich, najbardziej kosztochłonny był Powiatowy Program Profilaktyki Zakażeń Wirusem Brodawczaka Ludzkiego HPV „Chronię życie przed rakiem”.

Wykres 2. Zaangażowanie środków finansowych na realizację poszczególnych programów w 2020 r.

POWIATOWY PROGRAM PROFILAKTYKI ZAKAŻEŃ WIRUSEM BRODAWCZAKA LUDZKIEGO HPV „CHRONIĘ ŻYCIE PRZED RAKIEM”

Cele programu

Cel główny – poprawa stanu zdrowia i jakości życia społeczności lokalnej poprzez promocję zdrowia i zwiększenie świadomości zdrowotnej w zakresie profilaktyki raka szyjki macicy oraz zmniejszenie nierówności w zdrowiu.

Cele szczegółowe:

- 1) zmiana zachowań oraz postaw prozdrowotnych młodzieży szkolnej pod względem dbałości o zdrowie i swoich najbliższych poprzez edukację zdrowotną w zakresie pierwotnej i wtórnej profilaktyki raka szyjki macicy;
- 2) zmniejszenie ilości zachorowań i w konsekwencji umieralności na raka szyjki macicy;
- 3) zwiększenie wykonalności badań cytologicznych wśród matek dziewcząt objętych programem.

Rodzaj szczepionki użytej w programie

W 2020 roku do celów szczepień, tak jak w roku poprzednim, użyto szczepionkę Gardasil 9, która jest wskazana do czynnego uodparniania osób w wieku od 9 lat przeciw chorobom wywoływanym przez wirusa HPV, w tym: zmiany przednowotworowe oraz rak szyjki macicy, sromu, pochwy i odbytnicy, wywoływane przez szczepionkowe typy HPV, brodawki narządów płciowych (kłykciny kończyste) wywoływane przez określone typy wirusa HPV.

Szczepienia ochronne prowadzono w schemacie 2-dawkowym (0, 6-12 miesięcy) poprzez iniekcję domięśniową.

Działania informacyjno-promocyjne

W ramach działań informacyjno-promocyjnych przekazano informacje o realizowanym programie szczepień ochronnych dziewcząt z rocznika urodzenia 2008 do szkół podstawowych z terenu powiatu tczewskiego z prośbą o poinformowanie rodziców/opiekunów uczennic z klas VI i VII (w zależności od wieku rozpoczęcia edukacji szkolnej) o prowadzonych szczepieniach ochronnych przeciw wirusowi brodawczaka ludzkiego HPV za pośrednictwem e-dziennika.

Ponadto na bieżąco przekazywano informację o programie, w tym o prowadzonych szczepieniach ochronnych przeciw wirusowi brodawczaka ludzkiego HPV dziewcząt w wieku 12 lat przy użyciu strony powiatowej, Facebooka, informatora samorządowego, mediów lokalnych, materiałów promocyjno-informacyjnych (rollup, plakaty, broszury) wywieszonych/rozłożonych w urzędach i podmiotach leczniczych.

Szczepienia ochronne przeciw zakażeniom wirusem HPV

Dokończenie cyklu szczepień dziewcząt z rocznika urodzenia 2007

Podjęte w 2019 roku działania zakończono w maju 2020 r. W ramach prowadzonych w 2020 roku szczepień uzupełniających podano 424 dziewczętom 2. dawkę szczepionki Gardasil 9, co stanowi łączny koszt szczepień uzupełniających 165 250,00 zł.

Pierwotnie planowano zakończyć cały cykl szczepień rocznika 2007 w grudniu 2019 r. Wydłużenie terminu realizacji szczepień spowodowane było czasowym ograniczeniem dostępności szczepionki Gardasil 9 na polskim rynku oraz zawieszeniem szczepień w początkowym okresie epidemii zakażeń wirusem SARS-CoV-2. Realizatorzy (pracownicy przychodni/ośrodków zdrowia) dołożyli starań, aby pomimo powstałych trudności zrealizować program szczepień w jak najpełniejszym zakresie. Dzięki ich zaangażowaniu na 444 dziewcząt przyjętych do programu pełnym cyklem szczepień zaszczepiono 435 dziewcząt (odnotowano 9 rezygnacji z przyjęcia 2. dawki). Wszystkie dawki szczepionki podano zgodnie z charakterystyką produktu leczniczego, tj. podanie 2. dawki nastąpiło pomiędzy 5 a 13 miesiącem po 1. dawce.

Szczepienia dziewcząt z rocznika urodzenia 2008

Do realizacji szczepień ochronnych zaangażowano siedem podmiotów leczniczych wybranych w drodze konkursu ofert przeprowadzonego na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. W ramach zawartych umów zobowiązano wybrane podmioty lecznicze do przeprowadzenia działań informacyjno-edukacyjnych oraz, po uprzednim uzyskaniu pisemnej zgody rodzica/opiekuna prawnego, do przeprowadzenia badania lekarskiego i zaszczepienia dziewcząt z aktywnej listy świadczeniobiorców zamieszkujących na terenie powiatu tczewskiego z rocznika urodzenia 2008.

Dziewczęta nienależące do przychodni realizujących program miały możliwość zaszczepienia przez przychodnię Medical Medycyna Sp. z o.o. lub NZOZ Medyk Sp. z o.o. po wcześniejszym uzgodnieniu terminu badania lekarskiego i zaszczepienia.

Łącznie przyjęto do programu 375 dziewcząt z rocznika urodzenia 2008 oraz 2 spóźnione starsze dziewczynki (rocznik 2006 i 2007), które zostały zaszczepione 1. dawką i oczekują na podanie 2. dawki szczepionki.

Z uwagi na występujące w przeszłości problemy z dostępnością szczepionek, celem zapewnienia terminowej realizacji przedmiotowych szczepień, umożliwiono realizatorom wcześniejszy (po zakończeniu cyklu szczepień 1. dawką) zakup szczepionek w ilości niezbędnej do podania 2. dawki – z możliwości tej skorzystało trzech realizatorów.

Łączny szacowany koszt szczepień dziewcząt przyjętych do programu w 2020 r. wynosi 319 401,68 zł, z czego poniesiony w 2020 r. 235 262,64 zł oraz do poniesienia w 2021 r. 84 139,04 zł.

Lp.	Realizator	Liczba osób do zaszczepienia		Koszt zaszczepienia 1 osoby	Całkowity koszt szczepień
		Liczba pacjentek	Liczba dziewcząt w programie		
1.	Pelplińskie Centrum Zdrowia Sp. z o.o. w Pelplinie	13	13	850,00 zł (2 x 425,00)	11 050,00 zł wykonanie 2020 – 9 919,52 zł zobowiązania na 2021 r. – 1 130,48 zł
2.	NZOZ Pelmed Sp. z o.o. w Pelplinie	79	21	800,08 zł (2 x 400,04)	16 801,68 zł wykonanie 2020 – 8 400,84 zł zobowiązania na 2021 r. – 8 400,84 zł
3.	NZOZ Medyk Sp. z o.o. w Tczewie	89	74*	850,00 zł (448,04+401,96)	62 900,00 zł wykonanie 2020 – 58 169,92 zł zobowiązania na 2021 r. – 4 730,08 zł
4.	NZOZ Medica Sp. z o.o. w Tczewie	84	56+1**	850,00 zł (2 x 425,00)	48 450,00 zł wykonanie 2020 – 23 800,00 zł zobowiązania na 2021 r. – 24 650,00 zł
5.	Medical Medycyna Sp. z o.o. w Tczewie	149	134*+1***	850,00 zł (2 x 425,00)	114 750,00 zł wykonanie 2020 – 102 247,36 zł zobowiązania na 2021 r. – 12 502,64 zł.
6.	NZOZ „Hipokrates” w Subkowach	16	15	850,00 zł (2 x 425,00)	12 750,00 zł wykonanie 2020 – 6 375,00 zł zobowiązania na 2021 r. – 6 375,00 zł
7.	Przychodnia Rogowscy Sp. z o.o. Sp. k. w Tczewie	111	62	850,00 zł (2 x 425,00)	52 700,00 zł wykonanie 2020 – 26 350,00 zł zobowiązania na 2021 r. – 26 350,00 zł
Razem:		541	377		319 401,68 wykonanie 2020 – 235 262,64 zł zobowiązania na 2021 r. – 84 139,04 zł

* w liczbie dziewcząt uwzględniono dziewczynki nienależące do realizatora programu

** dziewczynka w programie z rocznika urodzenia 2006

*** dziewczynka w programie z rocznika urodzenia 2007

Tabela 2. Wykaz realizatorów programu szczepień ochronnych dziewcząt z rocznika urodzenia 2008.

Zgłaszalność do programu

W stosunku do roku poprzedniego zaobserwowano, za wyjątkiem Gminy Subkowy, zdecydowany spadek zgłaszalności do programu, który mógł być spowodowany:

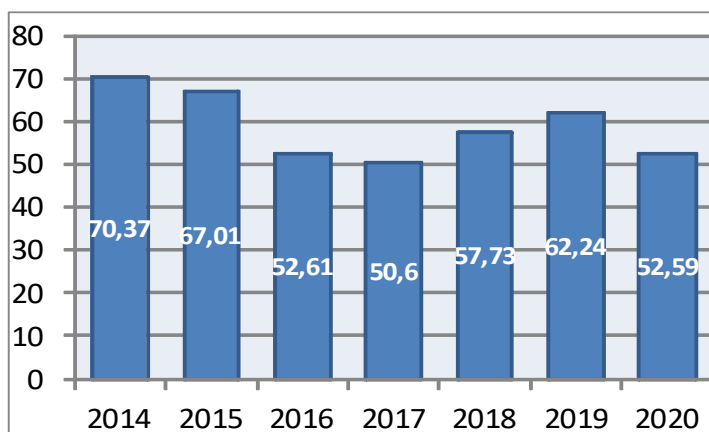
- 1) przejściem szkół podstawowych w tryb pracy zdalnej – w latach poprzednich szkoły aktywnie uczestniczyły w dystrybucji materiałów informacyjnych i zaproszeń do uczestnictwa w programie, w roku sprawozdawczym informacja o szczepieniach została przesłana do rodziców/opiekunów uczniów klas VI – VII jedynie za pośrednictwem e-dziennika;
- 2) mniejszą liczbą realizatorów programu – oferta CM Polimed nie została przyjęta do realizacji z powodu złożenia jej po terminie;
- 3) ograniczoną dostępnością do przychodni/ośrodków zdrowia.

Lp.	Dziewczęta z rocznika 2008	Miejsce zamieszkania						Razem
		Tczew	Gmina Gniew	Gmina Pelplin	Gmina Tczew	Gmina Subkowy	Gmina Morzeszczyn	
1.	Szacunkowa liczba dziewcząt wg danych programowych	368	108	98	83	35	21	713
2.	Liczba dziewcząt, które przystąpiły do programu	186	69	47	40	27	6	375
3.	Zgłaszalność do programu w odniesieniu do szacunkowej liczby dziewcząt (%)	50,54 w 2019 57,27	63,89 w 2019 75,96	47,96 w 2019 60,33	48,19 w 2019 62,22	77,14 w 2019 71,79	28,57 w 2019 64,52	52,59

Tabela 3. Zgłaszalność do programu wg miejsca zamieszkania.

Na wykresie poniżej przedstawiono zgłaszalność do programu na przestrzeni ostatnich siedmiu lat (liczba dziewcząt zaszczepionych w stosunku do szacunkowej liczby dziewcząt z danego rocznika urodzenia).

Wykres 3. Wskaźnik procentowy zaszczepień na przestrzeni ostatnich siedmiu lat.

Podsumowanie realizacji programu

Program realizowany jest od 2012 roku, w pierwszym roku jego realizacji (pilotaż) szczepieniami ochronnymi objęto dwunastolatki Gminy Morzeszczyn oraz podopieczne SOSW w Pelplinie i SOSW w Tczewie (28 osób); w 2013 r. dwunastolatki Tczewa, Gminy Gniew i Gminy Morzeszczyn (319 dziewcząt); od 2014 r. programem szczepień ochronnych objęto dwunastolatki wszystkich gmin powiatu, w wyniku czego zaszczepiono odpowiednio w 2014 r. 418, w 2015 r. 390, w 2016 r. 292, w 2017 r. 297, w 2018 r. 366, w 2019 r. 445 oraz w 2020 r. 375 dziewcząt.

Łącznie do programu szczepień ochronnych przystąpiło 2 930 dziewcząt.

Koszty realizacji programu oraz źródła finansowania zestawiono w tabeli 4.

Źródła finansowania	Rok realizacji programu									Razem
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Powiat Tczewski	12000,00	64900,00	70994,30	62314,29	37910,80	32193,78	69409,77	116204,00	315545,64	781472,58
Gmina Miejska Tczew	0,00	20000,00	20000,00	20000,00	20000,00	20000,00	20000,00	20000,00	20000,00	160000,00
Gmina Tczew	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	11856,00	11856,00
Gmina Pelplin	0,00	0,00	10000,00	12000,00	13272,16	11650,00	14445,00	25698,00	25296,00	112361,16
Gmina Gniew	0,00	15000,00	15000,00	15000,00	15000,00	15000,00	15000,00	23782,00	23913,00	137695,00
Gmina Subkowy	0,00	0,00	0,00	5000,00	3468,86	3190,00	4220,00	2661,00	3902,00	22441,86
Gmina Morzeszczyn	0,00	5850,00	5000,00	3900,00	5000,00	960,00	3740,00	0,00	0,00	24450,00
NFZ	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	12180,00	0,00	0,00	12180,00
Razem:	12000,00	105750,00	120994,30	118214,29	94651,82	82993,78	138994,77	188345,00	400512,64	1262456,60

Tabela 4. Koszty realizacji oraz źródła finansowania programu w latach 2012 – 2020.

Do roku 2018 włącznie szczepienia ochronne przeciw zakażeniom wirusem brodawczaka ludzkiego HPV prowadzono przy użyciu szczepionki 4-walentnej Silgard, a od 2019 roku do szczepień wprowadzono szczepionkę 9-walentną Gardasil 9 charakteryzującą się najszerszym spektrum działania.

RECEPTA NA RAKA – PROGRAM WCZESNEGO WYKRYWANIA RAKA PŁUC WŚRÓD MIESZKAŃCÓW POWIATU TCZEWSKIEGO

Cele programu

Cel główny – zmniejszenie zachorowalności i umieralności z powodu nowotworów oskrzela i płuc oraz zmniejszenie liczby osób palących wśród mieszkańców powiatu tczewskiego.

Cele szczegółowe:

- 1) wzrost świadomości mieszkańców powiatu tczewskiego na temat szkodliwości palenia tytoniu i jego związku z nowotworami oskrzela i płuca;
- 2) zachęcanie mieszkańców, poprzez edukację, do zaprzestania palenia tytoniu;
- 3) wczesne wykrycie zmian nowotworowych u jak największej liczby przebadanych osób.

Działania informacyjno-promocyjne

W ramach działań informacyjno-promocyjnych na bieżąco przekazywano informację o programie, w tym o możliwości zgłaszania się na badania przesiewowe w kierunku raka płuc, przy użyciu strony powiatowej, Facebooka, informatora samorządowego, mediów lokalnych, materiałów promocyjno-informacyjnych (rollup, plakaty, broszury) wywieszonych/rozłożonych w urzędach oraz w podmiotach leczniczych.

Działania informacyjno-promocyjne prowadził również realizator programu, tj. Szpitale Tczewskie SA, poprzez strony internetowe, edycję spotów reklamowych w rozgłośni radiowej „Radio Głos”, artykuły informacyjne w lokalnej prasie, dystrybucję plakatów i ulotek (materiały przekazano do urzędów gmin, placówek POZ, aptek, parafii, sołectw).

Działania edukacyjne

W wyniku przeprowadzonego postępowania konkursowego na podstawie przepisów ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym przyjęto do realizacji ofertę Stowarzyszenia Terapii i Profilaktyki Szkolnej "Przemiana".

Na realizację zadania *Moje zdrowie – mój wybór!* udzielono podmiotowi dotacji z budżetu Powiatu Tczewskiego w wysokości 5 000,00 zł. Całkowity koszt zadania (z uwzględnieniem wkładu osobowego i finansowego oferenta) wyniósł 5 600,77 zł.

Oferent przeprowadził szereg działań edukacyjnych i profilaktycznych w klasach 4-7 SP 12 w Tczewie, w tym zajęcia profilaktyczne w grupach i w klasach, zajęcia sportowe, spotkanie z zaproszonym gościem, rajd rowerowy, gry i zabawy terenowe, turniej sportowy połączony z quizem wiedzy na temat używek tytoniowych. Część działań, z uwagi na wprowadzone ograniczenia związane z epidemią zakażeń wirusem SARS-CoV-2, przeprowadzono on-line.

Badania przesiewowe w kierunku raka płuc

Badania przesiewowe w kierunku raka płuc realizowały Szpitale Tczewskie SA przy współpracy z Poradnią Gruźlicy i Chorób Płuc w Tczewie oraz Affidea Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie – Affidea Tczew 1.

Badaniami przesiewowymi objęto mieszkańców powiatu tczewskiego w wieku 55-80 lat (według roku urodzenia), którzy palą od co najmniej 30 lat przynajmniej jedną paczkę

papierosów dziennie (ze wskaźnikiem minimum 30 paczolat) lub palili w przeszłości przez co najmniej 30 lat przynajmniej jedną paczkę dziennie i rzucili palenie w ciągu ostatnich 15 lat, bez wcześniejszych objawów choroby nowotworowej.

Ww. osoby w ramach badań przesiewowych skorzystały z:

- 1) badania klatki piersiowej metodą niskodawkowej tomografii komputerowej (badanie LDCT) – szybkie i bezbolesne badanie z wykorzystaniem niskiej dawki promieni rentgenowskich, które pozwala wykryć nowotwór, kiedy jest on niewielkim, pojedynczym guzkiem niewidocznym w zdjęciu rentgenowskim;
- 2) dwóch konsultacji pulmonologicznych, w tym:
  - na pierwszej konsultacji przeprowadzano szczegółowy wywiad z pacjentem w celu zakwalifikowania do badania LDCT oraz przekazano informacje o czynnikach ryzyka, korzyściach wynikających z zaprzestania palenia, możliwych sposobach leczenia uzależnienia od nikotyny,
  - na drugiej konsultacji (po badaniu LDCT) lekarz omówił wynik badania LDCT oraz, w sytuacjach tego wymagających, wydał zalecenia związane z dalszą diagnostyką i /lub leczeniem poza programem.

Podsumowanie badań przesiewowych

Wprowadzone ograniczenia związane z epidemią zakażeń SARS-CoV-2, w tym propagowanie ograniczenia do minimum wyjść z domu, w sposób bezpośredni przełożyły się na zgłaszalność do programu. Pomimo szeroko zakrojonej akcji informacyjnej nie udało się zwiększyć zgłaszalności do programu, przez co nie przebadano zakładanej liczby palaczy.

Na zaplanowanych do przebadania 259 osób do programu badań przesiewowych przystąpiło jedynie 84 osób, z czego jedna osoba nie spełniła kryteriów do przeprowadzenia badania LDCT oraz jedna osoba nie zgłosiła się na badanie.

Rodzaj badania	Miejsce zamieszkania osoby badanej						Łączna ilość badań	Koszt jednostkowy badania	Koszt całkowity badania
	Tczew	Gmina Tczew	Gmina Peplin	Gmina Gniew	Gmina Subkowy	Gmina Morzeszczyn			
Pierwsza konsultacja	48	6	21	5	2	2	84	75,00	6 300,00
Badanie LDCT	47	6	20	5	2	2	82	105,00	8 610,00
Druga konsultacja	47	6	20	5	2	2	82	75,00	6 150,00
Razem:									21 060,00

Tabela 5. Podsumowanie wykonanych badań przesiewowych w 2020 roku wg miejsca zamieszkania.

Ostatecznie cały cykl badań wykonano u 82 osób, z czego u 56 osób stwierdzono zmiany wymagające dalszej diagnostyki i leczenia. Z powyższych danych wynika, że u 68,29 % przebadanych osób wykryto zmiany, co potwierdza zasadność i celowość prowadzenia skriningu raka płuc.

Lp.	Wyniki badań przesiewowych	Liczba osób
1.	Liczba przebadanych osób, u których stwierdzono zmiany chorobowe wymagające dalszej diagnostyki lub leczenia	56
2.	Liczba przebadanych osób, u których stwierdzono zmiany chorobowe w innych narządach niż płuca	1
3.	Liczba przebadanych osób, u których stwierdzono brak zmian chorobowych (brak konieczności diagnostyki i dalszego leczenia)	25
4.	Liczba osób, które nie wykonały całego cyklu badań – brak kwalifikacji na badanie LDCT, rezygnacja z dalszego udziału w programie	2
Razem:		84

Tabela 6. Szczegółowe zestawienie wyników badań przesiewowych.

W wyniku prowadzonego badania ankietowego wśród uczestników programu ustalono, że osoby ankietowane były zadowolone z przebiegu realizacji programu oraz uznały, że program odpowiada na potrzeby mieszkańców powiatu i poleciłyby go innym osobom. Uczestnicy badań przesiewowych w większości byli aktualnymi palaczami – na 82 osób przebadanych 51 osób to aktualni palacze (62%). Osoby te po uzyskaniu informacji o szkodliwości palenia w zdecydowanej większości zobowiązały się do podjęcia próby rezygnacji z palenia (na 51 osób palących taką próbę podejmie 46 osób, co stanowi 90 %).

Zgłaszana przez uczestników programu chęć rezygnacji z palenia wskazuje na wzrost wiedzy na temat zagrożeń wynikających z palenia tytoniu i jego związku z nowotworami płuc i oskrzela.

Podsumowanie realizacji programu

Program przyjęto do realizacji na lata 2016 – 2020 z możliwością kontynuacji w latach następnych.

Oczekiwane efekty realizacji programu i ich realizacja.

1. Przebadanie w ciągu 5 lat co najmniej 1000 osób w kierunku nowotworów płuc przy założeniu dysponowania na realizację programu w każdym roku co najmniej 60 000 zł.

Z zaplanowanych do przebadania w kierunku raka płuc co najmniej 1000 osób przyjęto do programu 889 osób (88,9 % wartości zakładanej), z czego całą ścieżkę badań (dwie konsultacje pulmonologiczne i badanie klatki piersiowej metodą niskodawkowej tomografii komputerowej) wykonano u 872 osób.

Nieosiągnięcie oczekiwanego efektu spowodowane było epidemią zakażeń SARS-CoV-2, w tym ograniczoną dostępnością do podmiotów leczniczych oraz propagowaniem ograniczenia do minimum wyjść z domu. Z zaplanowanych w 2020 r. 259 osób do badania przebadano jedynie 84 osób (o 175 osób mniej).

2. Podniesienie stanu wiedzy na temat czynników ryzyka nowotworów płuc u co najmniej 1 500 osób.

Działania edukacyjne mające na celu wzrost świadomości w zakresie czynników ryzyka nowotworów płuc, w tym szkodliwości palenia tytoniu, prowadzone były za pośrednictwem organizacji pozarządowej wybranej w postępowaniu konkursowym.

Łącznie zrealizowano 4 projekty, w ramach których propagowano aktywność fizyczną oraz ukazano zgubne skutki nałogu palenia papierosów i e-papierosów, w tym:

Rok 2017 – projekt „Żyję zdrowo i na sportowo. Papierosom mówimy Nie!” – liczba odbiorców: 600 uczniów z klas 4-6 SP12;

Rok 2018 – projekt „Sport na Tak, rakowi wspak!” – liczba odbiorców: 600 uczniów z klas 4-6 SP 12;

Rok 2019 – projekt „Nałóg to Twój wróg, hartuj ciało i bądź zdrow!” – liczba odbiorców: 700 uczniów z klas 4-6 SP 12;

Rok 2020 – projekt „Moje zdrowie – mój wybór!” – liczba odbiorców: 800 uczniów z klas 4-7 SP 12.

Ponadto informacje o czynnikach ryzyka nowotworów płuc przekazywano uczestnikom badań przesiewowych. Na 867 osób ankietowanych 517 osób to aktywni palacze (59,63 %). Osoby te, po uzyskaniu informacji o szkodliwości palenia, w zdecydowanej większości zobowiązali się do podjęcia próby porzucenia nałogu (na 517 osób palących taką próbę podejmie 485 osób, co stanowi 93,81 %).

3. Redukcja zgonów wśród mieszkańców powiatu tczewskiego w wyniku wczesnego wykrycia zmian nowotworowych.

Realizacja niniejszego programu zapewne przyczyni się do redukcji zgonów wśród mieszkańców powiatu tczewskiego w wyniku wczesnego wykrycia zmian nowotworowych – w wyniku pięcioletniej realizacji programu u 640 przebadanych osób stwierdzono zmiany w płucach lub innych narządach klatki piersiowej wymagające dalszej diagnostyki i leczenia.

Celem pełnego zbadania efektów udzielonego wsparcia planowane jest porównanie wskaźników umieralności z powodu nowotworów złośliwych oskrzela i płuca w roku przystąpienia do programu, po 5 i po 10 latach (rok 2016, 2022 oraz 2027). Badanie zostanie przeprowadzone przez Wydział Zdrowia, Spraw Społecznych i PFRON.

Wskaźniki efektywności

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika
1.	Liczba osób w wieku 55-80 lat, które zgłosiły się do udziału w programie	889
2.	Liczba osób skierowanych na badanie LDCT	877
3.	Liczba wykonanych badań LDCT	872
4.	Liczba osób, u których wykryto zmiany chorobowe w badaniu LDCT	640
5.	Liczba osób, które wzięły udział w drugiej konsultacji	872
6.	Liczba osób, które zostały skierowane do dalszej diagnostyki i/lub leczenia poza Programem;	640
7.	Liczba osób objętych działaniami edukacyjnymi.	3 589

Tabela 7. Podsumowanie wskaźników efektywności.

Koszty realizacji programu

Źródła finansowania	Rok realizacji programu					Razem
	2016	2017	2018	2019	2020	
Powiat Tczewski	40790,00	33640,00	39425,00	29897,94	6700,00	150452,94
Miasto Tczew	0,00	20000,00	20000,00	20000,00	9660,00	69660,00
Gmina Tczew	0,00	0,00	0,00	0,00	705,00	705,00
Gmina Pelplin	1440,00	8960,00	3135,00	1335,00	2025,00	16895
Gmina Gniew	0,00	0,00	0,00	150,00	255,00	405,00
Gmina Subkowy	0,00	1400,00	510,00	705,00	0,00	2615
Gmina Morzeszczyn	0,00	0,00	765,00	0,00	0,00	765,00
NFZ	0,00	0,00	0,00	21872,06	8415,00	30287,06
Organizacje	0,00	804,31	601,99	601,59	600,77	2608,66
Razem:	42230,00	64804,31	64436,99	74561,59	28360,77	274393,66

Tabela 8. Koszty realizacji programu w latach 2016-2020.

Dalsza realizacja programu

Program przyjęto do realizacji na lata 2016 – 2020 z możliwością kontynuacji w latach następnych. Z uwagi na aktualną sytuację epidemiczną spowodowaną emisją zakażeń wirusem SARS-CoV-2 i związaną z nią niską zgłaszalnością na badania przesiewowe, oraz mając na uwadze alternatywny Ogólnopolski Program Wczesnego Wykrywania Raka Płuca za Pomocą Niskodawkowej Tomografii Komputerowej – połączenie prewencji wtórnej z pierwotną w celu poprawy świadomości dotyczącej raka płuca wśród społeczeństwa i personelu ochrony zdrowia, z którego skorzystać mogą osoby w wieku 55 -74 lat z konsumpcją tytoniu większą lub równą 20 paczkolet, okresem abstynencji tytoniowej nie dłuższym niż 15 lat, oraz osoby młodsze – od 50 lat, u których dodatkowo występuje jeden z czynników ryzyka (*szczegółowe informacje o programie na stronie <https://zbadajswojepluca.uck.pl/> lub <https://pacjent.gov.pl/>*), nie podjęto działań umożliwiających kontynuację programu w 2021 roku. Realizacja programu w latach następnych uzależniona będzie od możliwości finansowych Powiatu, sytuacji epidemicznej w Polsce oraz możliwości skorzystania z alternatywnych programów zdrowotnych w kierunku raka płuc.

POWIATOWY PROGRAM ZWALCZANIA OTYŁOŚCI I NADWAGI „CZAS NA ZDROWIE”**Cele programu**

Cel główny – poprawa sytuacji zdrowotnej mieszkańców powiatu tczewskiego poprzez zwalczanie otyłości i przewlekłych chorób niezakaźnych oraz podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa o zdrowym stylu życia, który jest determinantem zdrowia jednostki.

Cele szczegółowe:

- 1) promowanie prawidłowego żywienia i aktywności fizycznej wśród dzieci i młodzieży oraz ich rodziców/opiekunów;
- 2) promowanie prawidłowego żywienia i aktywności fizycznej wśród osób dorosłych;

- 3) poprawa sposobu odżywiania i upowszechnianie wiedzy na temat zasad zdrowego żywienia;
- 4) zmniejszenie częstości występowania otyłości i przewlekłych chorób niezakaźnych;
- 5) ograniczenie powikłań związanych z nadwagą, otyłością i brakiem aktywności fizycznej.

Działania informacyjno-promocyjne

W ramach działań informacyjno-promocyjnych na bieżąco przekazywano informację o programie, w tym o możliwości skorzystania ze wsparcia dietetyczno-fizjoterapeutyczno-psychologicznego w ramach organizowanej w ramach programu terapii otyłości, przy użyciu strony powiatowej, Facebooka, informatora samorządowego, mediów lokalnych, materiałów promocyjno-informacyjnych (rollup, plakaty, broszury) wywieszonych/rozłożonych w urzędach oraz podmiotach leczniczych.

Działania informacyjno-promocyjne prowadził również realizator programu, tj. Medical Medycyna Sp. z o.o., poprzez strony internetowe, Facebook, Instagram, dystrybucję plakatów, czy też przekazanie informacji bezpośrednio do lekarzy Medical Medycyna.

Zajęcia i spotkania promujące zdrowy styl życia

Realizację działań promujących zdrowy styl życia, w wyniku przeprowadzonego postępowania konkursowego, zlecono dwóm podmiotom, w tym:

- 1) Stowarzyszeniu Terapii i Profilaktyki Szkolnej "Przemiana" – organizacja otrzymała z budżetu Powiatu środki finansowe w wysokości 4 620,00 zł na realizację zadania pn. *Jestem tym, co jem*. Całkowity koszt zadania (z uwzględnieniem wkładu osobowego i finansowego Stowarzyszenia) wyniósł 5 520,00 zł;

Projekt miał na celu rozpropagowanie zdrowego stylu życia wśród uczniów SP11 oraz ZSBiO w Tczewie. Podczas podejmowanych działań uczniowie kształtowali zdrowe nawyki żywieniowe oraz nabywali świadomość, jak składniki pokarmowe wpływają na każdy organizm. Odbyły się zajęcia profilaktyczne promujące zdrowe odżywianie, zajęcia sportowe dla dzieci i dorosłych oraz trening indywidualny dla młodzieży z poważną nadwagą.

- 2) Stowarzyszeniu Promocji Zdrowego Stylu Życia "Jestem Ważny" – organizacja otrzymała z budżetu Powiatu środki finansowe w wysokości 6 460,00 zł na realizację zadania pn. *"Jestem Ważny - Dbam o Siebie"*- koszyk lekcji edukacji żywieniowej dla klas 0-VIII szkół podstawowych Powiatu Tczewskiego. Całkowity koszt zadania (z uwzględnieniem wkładu osobowego i finansowego oferenta) wyniósł 7 600,00 zł.

W ramach projektu przeprowadzono w 5 szkołach podstawowych powiatu tczewskiego 24 lekcje edukacji żywieniowej. Lekcje dostosowane były zakresem merytorycznym i sposobem prowadzenia do trzech grup wiekowych uczniów:

- poziom pierwszy: klasy 0 III, lekcja pt. "Piramida Zdrowego Wyboru",
- poziom drugi: klasy IV- VI, lekcja "pt. „Wiem co jem czyli, co skrywają produkty”,
- poziom trzeci: klasy VII- VIII, lekcja pt. „Wiem co jem- planuję i działam”.

Terapia otyłości

Terapia otyłości, tak jak w roku poprzednim, prowadzona była przez spółkę Medical Medycynę Sp. z o.o. i jego podwykonawcę: Weronikę Weremko-Oszuścik Poradnictwo Dietetyczne "Dieta 4U".

W roku sprawozdawczym zakończono terapię otyłości u osób z naboru do terapii w edycji programu 2019. Całkowity koszt terapii w edycji 2019 wyniósł 56 257,00 zł, w tym poniesiony w 2019 r. – 55 780,00 zł, w 2020 r. – 477,00 zł.

Łącznie z terapii w edycji programu 2019 skorzystało 108 osób, z czego u 79 osób stwierdzono obniżenie wskaźnika BMI.

Nabór do terapii otyłości w edycji programu 2020 rozpoczęto w październiku 2019 roku, w wyniku którego zapisano do programu kolejnych 96 osób.

Edycja terapii 2020 była znacznie utrudniona ze względu na epidemię COVID-19. Z uwagi na ryzyko zarażenia, odbytą chorobą lub dostosowując się do zaleceń i wytycznych obowiązujących w kraju część osób objętych wsparciem zrezygnowało z terapii po 2-3 wizytach terapeutycznych. Terapię zakończyło 63 uczestników programu wykorzystując średnio 9 wizyt u specjalistów.

Celem ograniczenia ryzyka zakażeń oraz stymulacji efektów rozpoczętej terapii otyłości Powiat przychylił się do prośby Realizatora i wyraził zgodę na organizację kontrolnych porad dietetyka on-line. Natomiast w przypadku porad fizjoterapeuty i psychologa dopuścił możliwość wsparcia zdalnego, pod warunkiem wyrażenia zgody na proponowaną formę porady i możliwości sprzętowo-lokalowe osoby objętej terapią.

Lp.	Wynik terapii otyłości w edycji programu 2020	Liczba osób
1.	Liczba osób objętych terapią, u których stwierdzono obniżenie wskaźnika BMI	58
2.	Liczba osób, u których wskaźnik BMI pozostał bez zmian, lub u których nie określono zmian wskaźnika BMI z powodu rezygnacji	38
3.	Liczba osób, u których zaobserwowano podwyższenie wskaźnika BMI	0
Razem:		96

Tabela 9. Zestawienie zmian wskaźnika BMI u osób przyjętych do terapii otyłości w edycji 2020.

Rodzaj porady	Miejsce zamieszkania osoby badanej						Łączna ilość badań	Koszt jednostkowy badania	Koszt całkowity badania
	Tczew	Gmina Tczew	Gmina Peplin	Gmina Gniew	Gmina Subkowy	Gmina Morzeszczyn			
Porady pierwsze									
Dietetyk	72	5	12	4	3	0	96	89,00	8 544,00
Fizjoterapeuta	69	5	12	4	3	0	93	89,00	8 277,00
Psycholog	64	5	12	4	2	0	87	89,00	7 743,00
Porady kontrolne									
Dietetyk	171	13	21	8	5	0	218	60,00	13 080,00
Fizjoterapeuta	129	4	19	8	6	0	166	59,00	9 794,00
Psycholog	39	3	9	2	2	0	55	59,00	3 245,00
Razem:									50 683,00

Tabela 10. Podsumowanie udzielonych porad w edycji programu 2020.

Całkowity koszt terapii w edycji 2020 wyniósł 50 683,00 zł, w tym poniesiony w 2019 r. – 5 042,00 zł, w 2020 r. – 44 512,00 zł, do rozliczenia w 2021 r. w wyniku końcowej weryfikacji rejestrów udzielonych porad i dokonanych płatności – 1 129,00 zł

Zgodnie z uzyskaną informacją 75 % uczestników terapii dokonało zmian w nawykach żywieniowych, siedzącym trybie życia oraz w zakresie samooceny.

Podsumowanie realizacji programu

Program przyjęto do realizacji na lata 2016 – 2020 z możliwością kontynuacji w latach następnych.

Przeprowadzone działania

1. Szkolenie dla nauczycieli z zakresu dietetyki i prawidłowego odżywiania dzieci i młodzieży.

Szkolenie przeprowadzono w 2019 r. Program szkolenia został zbudowany w oparciu o nowoczesne metody uczenia się osób dorosłych, metodę cyklu Kolba oraz warsztatowe narzędzia pracy w grupie. Pomyślany został jako cykl trzech szkoleń obejmujący zajęcia teoretyczne i praktyczne mające na celu wyposażenie uczestników w narzędzia pozwalające na bycie Liderem – promotorem zdrowia w placówce. Do programu szkoleniowego przystąpiło 17 placówek oświatowych. Łącznie przeszkolono 29 pracowników oświatowych. Każdy uczestnik został wyposażony w materiały szkoleniowe. Osoby, które uzyskały wynik w post-teście 70 % z każdego szkolenia oraz uczestniczyły w co najmniej dwóch szkoleniach, otrzymały certyfikat (łącznie wydano 27 certyfikatów).

2. Zajęcia i spotkania promujące zdrowy styl życia prowadzone za pośrednictwem organizacji pozarządowych wybranych w postępowaniu konkursowym.

Łącznie zrealizowano 8 projektów, w ramach których propagowano właściwe odżywianie i zwiększenie aktywności fizycznej, w tym:

Rok 2017 – projekt I: „Profilaktyka nadwagi i otyłości” – liczba odbiorców: 1220 os. (dzieci i młodzież szkolna, rodzice, rada pedagogiczna); projekt II: „Wesoła Stonoga aktywnie po zdrowie” – liczba odbiorców 70 os. (uczniowie SOSW Pelplin).

Rok 2018 – projekt I: „Krok do zdrowia-profilaktyka nadwagi i otyłości” – liczba odbiorców: 800 os. (dzieci i młodzież szkolna, osoby dorosłe); projekt II: „Jestem Ważny – Dbam o Siebie: wiem, planuję, działam” – liczba odbiorców: 466 os. (uczniowie szkół ponadgimnazjalnych).

Rok 2019 – projekt I: „Krok do zdrowia-profilaktyka nadwagi i otyłości” – liczba odbiorców: 250 os. (dzieci i młodzież szkolna, osoby dorosłe); projekt II: „Jestem Ważny – Dbam o Siebie: moja piramida zdrowia – lekcje edukacji żywieniowej dla klas pierwszych szkół podstawowych” – liczba odbiorców: 743 os. (uczniowie klas pierwszych SP i nauczyciele).

Rok 2020 – projekt I: „Jestem tym, co jem” – liczba odbiorców: 1000 os. (dzieci i młodzież szkolna, osoby dorosłe); projekt II: „Jestem Ważny – Dbam o Siebie: koszyk lekcji edukacji żywieniowej dla klas 0-VIII szkół podstawowych Powiatu Tczewskiego” – liczba odbiorców: 536 os. (uczniowie klas 0-VIII SP i nauczyciele).

3. Wsparcie dietetyczno-fizjoterapeutyczno-psychologiczne (tzw. terapia otyłości).

Wsparcie terapeutyczne spotkało się z zainteresowaniem mieszkańców powiatu. Większość uczestników terapii otyłości już podczas pierwszej wizyty okazywała radość z możliwości odbycia darmowych konsultacji. Często przyznawali, iż brak odpowiedniej ilości środków finansowych powstrzymywał ich przed wcześniejszym podjęciem terapii żywieniowej w gabinecie dietetycznym. Część osób korzystała wcześniej z różnych ogólnodostępnych diet, jednak bez satysfakcjonującego efektu. U kilku osób w trakcie terapii zdiagnozowano schorzenia zdrowotne, m.in. zaburzoną pracę tarczycy i insulinooporność, co pozwoliło nie tylko rozpocząć odpowiednie oddziaływanie dietetyczne, ale również skierować ich do specjalistów celem zastosowania leczenia farmakologicznego.

Po zakończeniu udziału w terapii u większości osób zaobserwowano obniżenie poziomu wskaźnika BMI oraz zmniejszenie obwodów talii i bioder – na 411 osób przyjętych do terapii odnotowano obniżenie wskaźnika BMI u 315 osób 76,64 %, a przestrzeganie zindywidualizowanych jadłospisów i wzrost poziomu aktywności fizycznej, wraz ze wzrostem samooceny, poziomu motywacji i poprawą samopoczucia przyniosły pożądaną efekt terapeutyczny.

Niestety, nie wszystkie osoby objęte wsparciem projektowym zrealizowały wszystkie punkty zaplanowanego programu interwencji – na 411 osób przyjętych do terapii 71 osób zrezygnowało z terapii po 2-3 wizytach terapeutycznych (17,27%), w tym najwięcej rezygnacji (33 osoby) odnotowano w edycji programu 2020.

Badanie ankietowe uczestników terapii otyłości przeprowadzone pod koniec udzielanego wsparcia wykazało zadowolenie uczestników terapii z realizacji projektu i potwierdziło, że wskazówki udzielone przez specjalistów motywują do aktywności fizycznej, zmiany stylu życia i dotychczasowych nawyków żywieniowych.

Ocena efektywności

Należy przyjąć, że w wyniku realizacji programu zrealizowano zaplanowane działania oraz osiągnięto oczekiwane efekty, tj.:

- 1) nastąpiło zmniejszenie odsetka osób z nadwagą i otyłością;
- 2) osoby objęte wsparciem w większości dokonały zmian w nawykach żywieniowych;
- 3) nastąpił wzrost aktywności fizycznej wśród dzieci, młodzieży, osób dorosłych;
- 4) w proces prawidłowego żywienia i redukcji masy ciała zaangażowały się całe rodziny;
- 5) w perspektywie długoletniej powinno nastąpić zmniejszenie wydatków na leczenie i usprawnienie osób, u których w efekcie otyłości doszłoby do wystąpienia współistniejących chorób przewlekłych.

Stopień osiągnięcia wskaźników efektywności programu zestawiono w tabeli poniżej.

Sprawozdanie z realizacji programów polityki zdrowotnej w 2020 roku

Lp.	Nazwa wskaźnika							Wartość wskaźnika	
1	Liczba nauczycieli uczestniczących w szkoleniu							29	
2	Liczba punktów z testu sprawdzającego poziom wiedzy nt. prewencji nadwagi i otyłości przed i po szkoleniu - ilość udzielonych odpowiedzi (%) (szkolenie przeprowadzono w trzech blokach szkoleniowych)	Blok I	Poprawne odpowiedzi w %						
			0-30 %	40-60 %	70-100 %				
		pre test	7 %	89 %	4 %				
		post test	0 %	0 %	100 %				
		Blok II	Poprawne odpowiedzi w %						
			0-33 %	66 %	100 %				
		pre test	48 %	52 %	0 %				
post test	0 %	0 %	100 %						
Blok III	Poprawne odpowiedzi w %								
	0-20 %	40-60 %	80-100 %						
pre test	20 %	64 %	16 %						
post test	0 %	0 %	100 %						
3	Liczba zrealizowanych przez organizacje pozarządowe zadań związanych z promowaniem zdrowego stylu życia							8	
4	Liczba osób (odbiorców) zrealizowanych przez organizacje pozarządowe zadań związanych z promowaniem zdrowego stylu życia							5 085	
5	Liczba osób, które zgłosiły się do udziału w Programie w części dotyczącej wsparcia dietetycznego, fizjoterapeutycznego oraz psychologicznego							411	
6	Liczba osób, które zrealizowały wszystkie punkty zaplanowanego programu interwencji (odbyły wszystkie zaplanowane wizyty i wypełniły ankietę satysfakcji uczestnika terapii)							266	
7	Procent uczestników objętych terapią otyłości, którzy zrealizowali wszystkie punkty zaplanowanego programu interwencji							64,72	
8	Liczba osób objętych terapią otyłości, u których stwierdzono obniżenie wskaźnika BMI							315	
9	Procent uczestników, u których zanotowano spadek masy ciała i/lub zmniejszenie obwodu talii							76,64	
10	Procentowe zmiany wskaźnika BMI u osób objętych terapią otyłości								
	Wzrost BMI	BMI b.z.	Spadek BMI (wartość procentowa)						Pow.15
			0,1-1,0	1,1-3,0	3,1-5,0	5,1-7,0	7,1-10,0	10,1-15,0	
8	88	24	75	68	54	54	30	10	
11	Procent uczestników objętych terapią otyłości, którzy dokonali zmiany w: (uwzględniono odpowiedzi: tak oraz częściowo)		Wartość procentowa ustalona w stosunku do zmian w:			liczby osób, które zgłosiły się do terapii		liczby osób, które zrealizowały wszystkie punkty terapii	
			nawykach żywieniowych			59,61		92,11	
			siedzącym trybie życia			56,69		87,59	
			zakresie samooceny			57,66		89,10	

Tabela 11. Podsumowanie wskaźników efektywności.

Koszty realizacji programu

Źródła finansowania	Rok realizacji programu					Razem
	2016	2017	2018	2019	2020	
Powiat Tczewski	19560,00	81738,71	62106,00	96346,00	50150,00*	309900,71
Miasto Tczew	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Gmina Tczew	0,00	0,00	0,00	0,00	2439,00	2439,00
Gmina Pelplin	500,00	6260,00	12420,00	2967,00	2679,00	24826,00
Gmina Gniew	0,00	0,00	0,00	1068,00	832,00	1900,00
Gmina Subkowy	0,00	410,00	270,00	1634,00	1098,00	3412,00
Gmina Morzeszczyn	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Organizacje	0,00	2365,41	4880,00	3400,00	2040,00	12685,41
Razem	20060,00	90774,12	79676,00	105415,00	59238,00	355163,12

*w kwocie środków finansowych poniesionych z budżetu Powiatu Tczewskiego uwzględniono kwotę 1129,00 zł do rozliczenia w 2021 r. po weryfikacji rejestrów udzielonych porad w edycji terapii otyłości 2020.

Tabela 12. Koszty realizacji programu w latach 2016-2020.

Dalsza realizacja programu

Z uwagi na aktualną sytuację epidemiczną spowodowaną emisją zakażeń wirusem SARS-CoV-2 i związanym z nią wysokim wskaźnikiem rezygnacji z terapii w trakcie jej trwania, oraz mając na uwadze alternatywne programy finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach których wykonywane są badania laboratoryjne oraz realizowany jest kompleksowy program edukacyjny, w tym: konsultacje lekarskie, porady dietetyczne, zajęcia sportowe (*szczegółowe informacje o programach w dalszej części opracowania*), nie podjęto działań umożliwiających kontynuację programu w 2021 roku.

Realizacja programu w latach następnych uzależniona będzie od możliwości finansowych Powiatu, sytuacji epidemicznej w Polsce oraz możliwości skorzystania z alternatywnych programów zdrowotnych promujących zdrowy styl życia oraz poprawę stanu zdrowia poprzez zredukowanie nadmiernej masy ciała.

WSPÓŁDZIAŁ W REALIZACJI REGIONALNEGO PROGRAMU POLITYKI ZDROWOTNEJ WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Zgodnie z uchwałą Nr XLII/307/2018 Rady Powiatu Tczewskiego z dnia 26 czerwca 2018 r. Powiat Tczewski włączył się w roku sprawozdawczym w realizację regionalnego programu polityki zdrowotnej Województwa Pomorskiego pn. *Regionalny Program Polityki Zdrowotnej – szczepienia przeciw pneumokokom dla osób 65 + z grupy ryzyka* przyjętego do realizacji uchwałą Nr 875/356/18 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 21 sierpnia 2018 r.

Program został opracowany w celu zapobiegania zachorowaniom na inwazyjną chorobę pneumokokową poprzez zwiększenie liczby osób zaszczepionych przeciw pneumokokom

wśród populacji objętej programem. Realizacja programu rozpoczęła się w 2018 roku, na terenie 11 powiatów.

W roku sprawozdawczym do realizacji programu przystąpiło 16 samorządów powiatowych, tj. Sopot, Gdynia, Słupsk, Powiat Gdański, Powiat Bytowski, Powiat Chojnicki, Powiat Kartuski, Powiat Kościerski, Powiat Malborski, Powiat Kwidzyński, Powiat Pucki, Powiat Lęborski, Powiat Tczewski, Powiat Wejherowski, Powiat Nowodworski oraz Powiat Sztumski. W ramach programu w skali całego województwa zaszczepiono 2 164 osób w wieku 65+ leczonych z powodu chorób układu oddechowego. Do celów szczepień ochronnych użyto 13-walentnej szczepionki przeciw pneumokokom. Łączny koszt programu 685 927,08 zł, w tym poniesiony ze środków samorządu województwa pomorskiego (SWP) 356 357,08 zł oraz ze środków samorządów powiatowych 329 570,00 zł.

Realizatorem szczepień ochronnych na terenie powiatu tczewskiego były Szpitale Pomorskie Sp. z o.o. Łącznie zaszczepiono 140 mieszkańców powiatu tczewskiego w wieku 65+ z grupy ryzyka. Całkowity koszt realizacji programu na rzecz mieszkańców powiatu tczewskiego wyniósł 44 379,94 zł, w tym sfinansowany ze środków SWP 23 379,94 zł (koszty szczepień i edukacji) oraz ze środków Powiatu Tczewskiego 21 000,00 zł (koszty szczepień).

Zgodnie z informacją Zarządu Województwa Pomorskiego pomorscy seniorzy będą mogli korzystać z darmowych szczepień przeciw pneumokokom w kolejnych latach w ramach realizowanego przez Departament Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego projektu „Pomorskie Wspiera”, który jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 (oś priorytetowa 6. Integracja, działanie 6.2. Usługi społeczne, poddziałanie: Rozwój usług społecznych).

W związku z faktem, iż projekt będzie realizowany w formule projektu unijnego, zaangażowanie Powiatu w realizację poszczególnych zadań nie będzie wymagało uruchomienia samorządowych środków finansowych.

REALIZACJA PROJEKTÓW DOFINANSOWANYCH ZE ŚRODKÓW EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

ELIMINOWANIE ZDROWOTNYCH CZYNNIKÓW RYZYKA, WYSTĘPUJĄCYCH W MIEJSCU PRACY, NA OBSZARZE POWIATU TCZEWSKIEGO

Informacje ogólne

Projekt pn.: „Eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka, występujących w miejscu pracy, na obszarze powiatu tczewskiego”, dofinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Działania 05.04. „Zdrowie na rynku pracy” Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020, realizowany jest w partnerstwie z Przychodnią Rogowscy Sp. z o.o. Sp. k., która jest liderem projektu.

Wartość projektu ogółem: 1 632 948,00 zł, w tym dofinansowanie z EFS: 1 551 300,60 zł (wartość dofinansowania dla Powiatu: 179 508,00 zł, dla Przychodni: 1 371 792,60 zł).

Powiat jako partner zapewnia wkład własny w postaci udostępniania sal na spotkania z psychologiem.

Okres realizacji projektu: czerwiec 2018 r. – grudzień 2021 r. (początkowo realizację projektu przewidziano do grudnia 2020 r.).

Cele projektu

Cel główny: eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy, dostosowanych do potrzeb 31 pracodawców z terenu powiatu tczewskiego, poprzez udział ich pracowników zagrożonych utratą pracy z przyczyn dotyczących stanu zdrowia. Grupa docelowa: 1 050 osób w wieku aktywności zawodowej (pracownicy sektora prywatnego i publicznego) zagrożonych utratą pracy ze względu na stan zdrowia.

Cele szczegółowe:

- poprawa świadomości mieszkańców powiatu tczewskiego dotycząca chorób cywilizacyjnych, otyłości i wypalenia zawodowego oraz metod ich zapobiegania,
- podniesienie poziomu aktywności zawodowej osób poprzez kontynuowanie zatrudnienia uczestników u pracodawcy.

Zaplanowane działania

1. Przeprowadzenie akcji promocyjno-informacyjnych promujących zdrowy tryb życia, w tym aktywność fizyczną oraz profilaktykę chorób cywilizacyjnych i zdrowia psychicznego.
2. Niwelowanie czynników ryzyka w zakresie chorób cywilizacyjnych i narządu ruchu poprzez przesiewowe badania laboratoryjne pracowników, badanie lekarza medycyny pracy, indywidualne porady żywieniowe i psychologiczne oraz zajęcia z fizjoterapeutą.
3. Niwelowanie czynników ryzyka w zakresie wypalenia zawodowego poprzez pogłębione postępowanie diagnostyczne w oparciu o narzędzie psychologiczne diagnozujące poziom wypalenia zawodowego, zajęcia seminaryjne prowadzone przez psychologa /psychoterapeutę, warsztaty/coaching psychologiczny, zajęcia relaksacyjno-rozluźniające z fizjoterapeutą.
4. Przeprowadzenie badań okulistycznych w kierunku diagnozy zespołu suchego oka u osób pracujących z komputerem powyżej 4h/dziennie, w klimatyzowanych pomieszczeniach, przy sztucznym oświetleniu.
5. Organizacja zajęć mających na celu wzrost aktywności ruchowej – każdy uczestnik, po ukończeniu ścieżki wsparcia otrzymuje karnet wstępu do klubu fitness na 10 wejść (darmowe wstępy mają być zachętą do systematycznych zajęć rekreacyjno-ruchowych).

W 2020 roku partner wiodący kontynuował działania projektowe poprzez realizację indywidualnych programów/ścieżek wsparcia (porady specjalistyczne, badania lekarskie, zajęcia sportowe) pracowników zakładów pracy przyjętych do programu.

STOP CUKRZYCY – PROGRAM PROFILAKTYKI CUKRZYCY TYPU 2 NA TERENIE POWIATU TCZEWSKIEGO

Informacje ogólne

Projekt obejmuje obszar miasta Tczew oraz gminy wiejskiej Tczew i jest zgodny z przedsięwzięciem mechanizmu ZIT, przyjętym dla województwa pomorskiego pod nazwą „Regionalny program polityki zdrowotnej dotyczący prewencji cukrzycy typu 2” (RPPZ).

Projekt odpowiada na problemy występujące wśród mieszkańców, tj. wysokie wskaźniki zachorowalności na cukrzycę typu 2, niezdrowy styl życia, niska dostępność i jakość programów profilaktycznych dotyczących cukrzycy typu 2.

Wartość projektu ogółem: 542 502,71 zł, w tym dofinansowanie z EFS: 515 377,57 zł (wartość dofinansowania dla Powiatu – lidera projektu: 167 578,82 zł, dla Przychodni Rogowsky Sp. z o.o. Sp.k. – partnera projektu: 347 798,75 zł).

Powiat zapewnia wkład własny w postaci udostępniania sal.

Okres realizacji projektu: marzec 2019 r. – grudzień 2022 r.

Cele projektu

Cel główny: Zmniejszenie zachorowalności na cukrzycę typu 2 poprzez przeprowadzenie populacyjnej interwencji zdrowotnej w grupie docelowej, tj. u osób w wieku 35-64 lat, będących w grupie podwyższonego ryzyka.

Cele szczegółowe:

- 1) wczesna identyfikacja osób ze stanem przedcukrzycowym oraz chorych na cukrzycę w fazie jej bezobjawowego przebiegu – wzrost wczesnego wykrywania cukrzycy typu 2 poprzez badania przesiewowe;
- 2) podniesienie świadomości zdrowotnej oraz zwiększenie poczucia odpowiedzialności za zdrowie własne i innych;
- 3) redukcja czynników ryzyka rozwoju cukrzycy typu 2;
- 4) podniesienie wiedzy dotyczącej znaczenia stylu życia dla utrzymania i umacniania zdrowia (w tym przeciwdziałanie cukrzycy);
- 5) zwiększenie poziomu aktywności fizycznej;
- 6) ograniczenie lub eliminacja błędnych zachowań żywieniowych;
- 7) redukcja nadmiaru masy ciała u osób z nadwagą i otyłością.

Zaplanowane działania

Realizację projektu zaplanowano w kilku wzajemnie powiązanych etapach, tj.:

- 1) kwalifikacja osób obciążonych ryzykiem zachorowania na cukrzycę typu 2 (wstępna ocena kryteriów włączenia przy pomocy ankiety FINDRISK) do działań edukacyjnych;
- 2) wykonanie bezpłatnego badania przesiewowego służącego identyfikacji osób z cukrzycą, stanem przedcukrzycowym oraz celem weryfikacji skuteczności interwencji zdrowotnej, tj. doustnego testu obciążenia glukozą (OGTT) lub oznaczenie

glikemii na czczo (FPG) w przypadku braku zgody pacjenta na wykonanie testu OGTT;

- 3) przeprowadzenie programu edukacyjnego w formie złożonego procesu interwencji medyczno-behawioralno-edukacyjnych realizowanych przez interdyscyplinarny zespół specjalistów, również w formie elektronicznej.

Przeprowadzone działania

W roku sprawozdawczym, z uwagi na epidemię koronawirusa i związane z nią obostrzenia, realizacja projektu przebiegała w bardzo ograniczonym zakresie, tj.:

- Powiat zakupił komplet materiałów promocyjnych i informacyjnych w postaci plakatów, ulotek, długopisów, dzienniczków pacjenta,
- na stronie internetowej Partnera projektu <https://pacjent.przychodniarogowscy.pl/login> umieszczono informację o projekcie oraz umożliwiono wypełnienie on-line ankiety FINDRISK,
- podpisano aneks do umowy partnerskiej, na podstawie którego umożliwiono wykonywanie alternatywnego badania do krzywej cukrzycowej w postaci oznaczenia glikemii na czczo,
- objęto działaniami projektowymi osoby, które przystąpiły do projektu – z uwagi na znikome zainteresowanie projektem i nałożonymi obostrzeniami związanymi z emisją zakażeń wirusem SARS-CoV-2 badanie przesiewowe w kierunku cukrzycy/stanu przedcukrzycowego wykonano jedynie u 18 osób.

Lp.	Zakres oceny efektywności programu	Wartość docelowa	Liczba osób (stan na 31.12.2020)
1.	Liczba osób, które wypełniły ankietę FINDRISK	10 555	743
2.	Liczba osób zakwalifikowanych do OGTT/FPG		141
3.	Liczba osób, które wykonały OGTT	1 167	18
4.	Liczba osób, które wykonały FPG		0
5.	Liczba osób zakwalifikowanych do konsultacji lekarskiej	194	7

Tabela 13. Monitoring uczestników projektu.

Program profilaktyki cukrzycy typu 2 realizowany jest na terenie całego powiatu. W pozostałych gminach, tj. w gminie Pelplin, Gniew, Subkowy oraz Morzeszczyn, działanie profilaktyczne prowadzone są przez Szpitale Pomorskie Sp. z o.o. w ramach projektu pn. Zdążyć przed cukrzycą.

WSPIERANIE ZADAŃ Z ZAKRESU PROMOCJI I OCHRONY ZDROWIA

W roku sprawozdawczym na zadania z zakresu promocji i ochrony zdrowia zabezpieczono środki finansowe w wysokości 40.000,00 zł, z czego wykorzystano kwotę 26 776,55 zł. Część niewykorzystanych środków finansowych (11 680,00 zł) przeniesiono na nowy rok budżetowy z zamiarem zintensyfikowania w 2021 roku działań prozdrowotnych na terenie

powiatu tczewskiego poprzez przeprowadzenie dodatkowego naboru ofert w trybie uproszczonym.

Realizacja zadań w 2020 roku spotkała się z wieloma trudnościami – wprowadzone zasady bezpieczeństwa z powodu ryzyka zakażeń SARS-CoV-2 w poważnym stopniu ograniczyły możliwości realizacji zleconych zadań publicznych.

Wychodząc naprzeciw organizacjom wyrażono zgodę na wprowadzanie niezbędnych modyfikacji w zadaniach umożliwiających realizację planowanych działań w sytuacji epidemicznej, w tym na zmianę terminu realizacji działań, przejście na formę on-line, weryfikację planowanego poziomu osiągnięcia rezultatów w związku z utrudnioną, a niejednokrotnie niemożliwą realizacją danego działania, aktualizację kalkulacji kosztów wynikających z konieczności dostosowania realizacji poszczególnych działań do obowiązujących zasad bezpieczeństwa.

W rezultacie na dziewięć zleconych zadań z zakresu promocji i ochrony zdrowia zrealizowano siedem, w tym trzy zadania zrealizowano w niepełnym zakresie, w ramach których wsparciem projektowym objęto dzieci i młodzież szkolną, osoby starsze związane z Gniewskim Uniwersytetem Trzeciego Wieku, osoby po przebytej chorobie nowotworowej, osoby z niepełnosprawnością oraz podopiecznych domów pomocy społecznej.

Lp.	Nazwa organizacji	Nazwa zadania	Wysokość dotacji		Uwagi
			przyznanej	wykorzystanej	
			zł	zł	
1.	Stowarzyszenie Tczewskich Amazonek	Rehabilitacja psychofizyczna amazonek	5 850,00	4 200,00	Pomniejszono zakres rzeczowy zadania z jednoczesnym częściowym zwrotem dotacji.
2.		Zadbaj o siebie	560,00	0,00	Odstąpiono od realizacji zadania.
3.	Stowarzyszenie Gniewski Uniwersytet Trzeciego Wieku	Szlachetne zdrowie	4 630,00	4 630,00	Wprowadzono zmiany w trakcie realizacji zadania.
4.	Koło Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną	Pokonaj stres	7 500,00	7 500,00	Dwukrotne przesunięto termin realizacji zadania z jednoczesną zmianą sposobu realizacji działań.
5.	Fundacja dla Tczewa	Dbajmy o zdrowie	6 920,00	0,00	Odstąpiono od realizacji zadania.
6.	Stowarzyszenie "Wesoła Stonoga"	Wesoła Stonoga promuje zdrowie	3 875,00	2 331,55	Dwukrotne wprowadzono zmiany w sposobie realizacji działań.
7.	Kolory Życia	Higiena zdrowia psychicznego	2 800,00	2 800,00	Nie zgłaszano zmian w sposobie realizacji zadania.
8.		Maseczki ochronne dla każdego	1 565,00	1 565,00	Zadanie zlecono w trybie uproszczonym, nie zgłaszano zmian w sposobie realizacji zadania.

9.	Stowarzyszenie Promocji Zdrowego Stylu Życia "Jestem Ważny"	Współpraca na rzecz poprawy jakości odżywiania w placówkach oświatowych	6 300,00	3 750,00	Zadanie zlecono w trybie uproszczonym. Pierwotnie zgłoszono zmianę terminu realizacji zadania, a następnie pomniejszono jego zakres rzeczowy z jednoczesnym częściowym zwrotem dotacji.
Razem wysokość wykorzystanych dotacji				26 776,55	

Tabela 14. Wykaz zadań z zakresu promocji i ochrony zdrowia przyjętych do realizacji w 2020 r.

PODSUMOWANIE

Ostatni rok był szczególnie trudny i wymagający. Epidemia koronawirusa wszystkich postawiła w nieznanej dotąd sytuacji i zmusiła do natychmiastowego i elastycznego dostosowania się do nowej rzeczywistości. Z powodu ryzyka zakażenia SARS-CoV-2 zrezygnowano z wielu działań prozdrowotnych, pod znakiem zapytania stanęły również powiatowe programy polityki zdrowotnej. To zaangażowanie i niezłomność podmiotów leczniczych, organizacji pozarządowych oraz pracowników merytorycznych Wydziału Zdrowia, Spraw Społecznych i PFRON umożliwiły zachowanie ciągłości realizacji programów, co istotne jest w ochronie zdrowia publicznego.

Sporządziła: *Barbara Sinkiewicz*

Zatwierdziła: *Alicja Szczepińska-Mian*

Naczelnik Wydziału Zdrowia, Spraw Społecznych i PFRON